

mérvü veszteség azonban 5 ízben állott elő. A legmagasabb nyereség 1680-ban 19,150 frtra rugott, ennél magasabb veszteség pedig kétszer is előfordult, sőt 1689-ben: 23,995 frtig ment föl. E 23 év végeredményeül tehát 32,808 frt 46¹/₂ denár deficzit mutatkozik.

T.

Skót kereskedők kibérlik az erdélyi higanyt és viaszt 1624-ben.

A bérleti szerződés, melyet ezek Bethlen Gábor fejedelemmel kötöttek, annak az Orsz. Levéltárban őrzött királyi könyvébe (XI. köt. 50—1. lev.) van beiktatva.

Bevezetéséből megtudjuk azt is, hogy Bethlen Gábor a higany és viaszra már azelőtt, *Vichman Dániél* és *Von der Ren Frigyes* danzigi (Gedanenses negotiatores) kereskedőkkel kötött szerződést néhány esztendőre. Ezek, még néhány fejedelmi alattvalóval egyetemben, kezességet vállaltak, mire a fejedelemnek erdélyi s magyarországi jószágkormányzói, a szükséges higanyt, a megállapított lerakóhelyre *Eperjesre* be is szállították. A kereskedők azonban azt adván okul, hogy a szomszéd országokban dúló háborúk miatt, a bérletet fönn nem tarthatják, egyszerűen megugrottak. Bethlen Gábornak ebből nagy kára volt, mert a higanybányák műveltetésére, s a viasz összegyűjtésére fordított költségei meg nem térülhettek.

Most tehát — mint maga mondja — tanult a kárán, és midőn *Kate*¹⁾ *György Péter Vilmos* és *idősebb Kate Vilmos* skót kereskedők, 1624. január havában, *Besztercebányán*, a fejedelem *tiszáninnen*i jószágkormányzójával *Bélaváry Dáviddal* kötött szerződésüket, megerősítés végett elébe vitték, Bethlen Gábor azt elfogadta, de csakis a következő feltételek alatt:

1. Az erdélyi higanyt és viaszt 3 év tartamára, csakis erős kötelezvény és kezeség mellett, adja nekik bérbe, oly módon, hogy minden mázsa *higany* fejében 95 magyar forintot, minden mázsa *viasz* fejében pedig 62 magy. frtot fizessenek aranyban egyenkint 3 frtjával, vagy birodalmi tallérban, egyet 2 forintjával számítva.

2. A szállítás dolgában úgy egyeztek meg, hogy a higanyt és viaszt, a fejedelem a maga költségén, jobbágyainak szekerein, *Kassára* beszállítja, itt aztán miután megmérték, árát kifizették, a skót kereskedők átveszik.

3. A mi dolgokat vagy árukat, a fejedelem, maga szükségére, *Danczigból*, *Amsterdamból* vagy *Lengyelországból* hozatni akarna, ezeknek

¹⁾ A latin szöveg „Cum Georgio Petri Wilhelmo *Keto* et altero Wilhelmo seniore negotiatoribus *scotis*“ nevezi őket, de mivel skótok voltak, kétségtelen, hogy nevüket csak a *kiejtés* után írhatták így s hogy a vezetéknev *o* végzete nem más, mint a latin ablativus.

bevásárlását e skót kereskedők magukra vállalták, kik mellé — ha a szükség úgy kívánja — a fejedelem saját emberét fogja adni. A vett árukat a beszerzési áron tartoznak általadni, ez pedig, a legközelebbi higany- és viasz-szállítmány árából lesz mindig levonandó, azonban mindenkor ugyanabban az évben, a melyben a vásárlott áruk beszolgáltatása történt.

Végül 4. minthogy e kereskedők azt ígérték, hogy kézi zálog helyett, *Eperjesen*, a szomszéd országok áruiból, minden időben elegendő készletet és pénzmennyiséget fognak tartani, hogy haszon nélkül ne maradjanak, Bethlen Gábor, áruiknak *Erdélyben* s *Magyarországon*, ezennel szabad kereskedést biztosít, ámde a szokásos vámilletékeket megfizetni tartoznak.

K.